

Izhaja vsak četrtek
in velja s poštino vred
in v Mariboru s pošilja-
njem na dom
za celo leto 3 glid. — kr.
„ pol leta 1 „ 60 „
„ četrt leta — „ 80 „
Naročnina se pošilja
opravištvu v škofišk.
poslopju (Bischofshof.)
Deležniki tisk. društva
dobivajo list brez po-
sebne naročnine.

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Posamesne liste
prodaja knjigar Novak
na velikem trgu
po 5 kr. — Rokopisi
se ne vračajo, nepla-
čani listi se ne spre-
jemajo. —

Za oznanila se pla-
čuje od navadne vrsti-
ce, če se tiskane en-
krat, 8 kr., dvakrat 12
kr., trikrat 16 kr.

Zakaj kmetški poslanci sploh in slovenski po- sebič v deželnem zboru nič ne opravijo!

I. Velika tolažba za avstrijsko-slovanskega domoljuba sred neizmerno žalostnih naših razmer je rastoče narodno in politično zavedanje kmetškega stanu. Kmetje sploh so začeli ne samo čutiti, ampak tudi premišljevali, kam so v sedanji dobi večnih volitev zašli. Prestrašeni opazujejo sedaj, kako mnogo novih postav in naprav naravno kmetški stan slabi, podira in pogublja. Žalostni se morajo sami prepričati, da vsele bolj trgov in mestom na korist kaže, nikakor pa ne kmetiskim ljudem, ki so vendar ogromna večina vsega prebivalstva ter nosijo večino krvavega in denarnega davka. Zlasti slovenski kmet čedalje bolj nevoljen gleda, kako se sedaj gledé ravnopravnosti z Slovenci povsod ravna, kako se mu pod krinko neke „nemške kulture“ narodnost krha, slovenski jezik zaničljivo za dveri postavlja. Kaj čuda, ako se naposled spominja svojih kmetških, svojih slovenskih poslancev in popraša: kaj pa naši poslanci delajo, zakaj se ne potegnejo za kmeta, zakaj ne tirjajo djanjske ravnopravnosti za slovensčino v šolah in uradih, sploh kaj mora temu biti uzrok, zakaj n. pr. na Štajerskem 23 poslancev, voljenih v kmetških skupinah, pri deželnem zboru v Gradcu nič ne opravi, zakaj nima 8 od Slovencev odbranih poslancev tam nobenega uspeha? No, tem gotovo opravičenim prašanjem se zamore sedaj precej jasno in glasno odgovoriti: ker jih je premalo; poslanci mest, trgovinskih zbornic in velikih posestnikov imajo večino in delajo in sklepajo, kakor hočejo. Zato pa se ni čuditi, ako marsikatera novih postav le bolj mestom, trgov, trgovcem in velikim posestnikom kažejo, menje pa kmetom; vsaj vemo, da je vsak samemu sebi prvi bližnji, da je srajca bolj blizu kože, kakor suknja. Nadalje smo Slovenci na Štajerskem tako, kakor na Goriskem, Koroškem in Ogerskem v manjšini in smo prisiljeni drobtinice pobirati, katere raz bogate nemške, italijanske in magjarske mize padajo.

Omenjenim nepovoljnostim so kmetški ljudje nekaj sami krivi, iz večja pa nedolžni. Sami krivi so, kolikor so se dali pri volitvah zmotiti, da so v poslance izvolili moze, kakoršen je g. Seidl in graški arestant Brandstätter, katere so jim mestjani in tržani ali tako zvani ustavoverci in liberalci na vso silo in kripnje ponujali. Drugo pa so bivši minister Schmerling in njegovi volilni redi zakrivil. Ta minister je namreč število poslancev za vsaki deželni zbor l. 1860. tako razdelil, da imajo mesta in trgi, potem veliki posestniki več poslancev, kakor bi jim šlo po številu prebivalstva in dače. Schmerling je to storil, ker je hotel nemškimi liberalcem, kojih je največ med mestnimi prebivalstvom in velikimi posestniki, izročiti politično prevago in gospodstvo. Vsled tega so v Avstriji sploh in na Štajerskem posebič zavladale sedanje politične razmere. Mesta, trgi, trgovinske zbornice in pešice velikih posestnikov komandirajo v deželnem zboru, držijo deželno mošujo v rokah, nam delajo postave in nalagajo deželnih priklad, katerih večino ne plačujejo oni, ampak v kot za dveri potisneno kmetško ljudstvo, čegar poslanci nič opraviti ne morejo. Vedno so v manjšini in morajo biti v manjšini, dokler ne bo pri volilnem redu in sploh v političnem življenju pri nas zavladalo tukaj edino pravo in pravično ravnilo: pri volitvah naj vsak toliko velja, kolikor plača, bodi kmet, tržan, mestjan ali grof. Na Štajerskem ima mesto Gradec 6 poslancev, trgovinski zbornici v Gradcu in Leobnu 6 poslancev. Potem 120.355 štajerskih mestjanov in tržanov z 326.931 fl. dače (brez vojnih priklad) voli 15 poslancev, 260 velikih posestnikov z komaj 80.326 fl. davka voli 12 poslancev, kmetški ljudje pa, kojih je 860.404 duš v deželi in ki plačujejo na leto 1.800.422 fl. dače, pošljejo samo 23 zastopnikov v deželni zbor. Ali drugače povedano: veliki posestniki, trgi in mesta štejejo skup samo 327.190 ljudi, volijo pa 27 poslancev, med tem ko je 860.404 kmetiskim ljudem odmerjenih le 23 poslancev. Prvi plačajo revnih 407.257 fl. dače, kmet pa žrtvuje svojih 1.800.422 fl., t. j. skoro 5krat več, kakor vsi drugi

Štajerci skup. Deželne priklade se računijo po dači in torej nosi kmetško ljudstvo ogromno večino deželnih stroškov, katere mu mesta, trgi in veliki posestniki nalagajo. Kmetških 23 poslancev ne opravi nič zoper 4 graške, 6 trgovinskih poslancev, zoper 15 mestnih in 12 poslancev velikega posestva, t. j. skup zoper 37 jim nasprotnih poslancev. Očividna mestjanska in liberalna manjšina gospoduje nad ogromno kmetško večino. Ptuj, Ormuž, Središče, Ljutomer in Rogatec štejejo skup 4313 prebivalcev in plačujejo 16.780 fl. davka ter volijo enega poslanca. Kmetških ljudi samo v ptujskem in rogačkem okraju pa živi 55.437 duš, ki plačujejo 104.639 fl. davka, toda poslanca volijo le enega. Ako še 6 poslancev iz trgovinskih zbornic tudi pri mestih v poštev vzamemo, tedaj pride na Štajerskem na 22 velikih posestnikov in na 6660 fl. jihove dače 1 poslanec, pri mestih na 5715 in 15.600 fl. davka 1 poslanec, pri kmetih pa na 37.400 ljudi in 78.300 fl. dače tudi 1 poslanec. Tako so pri nas v liberalni, nemško-vstavoverni dobi razdeljena politična bremena in pravice. Ali ni tedaj kmetški človek neizmerno zabit in neumen, ako še sedaj, ko mu je itak že politična pravica po volilnem redu silno pristrižena mestom na korist, kopni in gori pri volitvah za kandidate, katere mu mestni in tržki liberalci priporočujejo? Sicer pa je razvidno, da imamo vsi avstrijski domorodci, zlasti pa kmetški ljudje, sveto politično dolžnost, z vsemi pripuščenimi sredstvi delati na to, da se volilni redi predrugačijo in neopravičeno politično jerobstvo liberalne stranke odpravi. V prvi vrsti na to delo so poklicani naši prihodnji poslanci in torej se naj isto od njih pred volitvijo razločno tirja. Po sedanjem volilnem redu je vse drugo še tako vrlo delovanje kmetških poslancev v deželnem zboru blizu toliko, kakor bob v steno; ne opravijo nič. Prihodnjič bomo še nekoliko razlagali, zakaj naši slovenski poslanci v Gradecu brez uspeha sedet hodijo.

Gospodarske stvari.

Šampinjon dobra jedilna goba in kako se prideluje.

M. Šampinjon, *Agaricus campestris*, Champignon, je posebno izvrstna sorta jedilnih gob, ker se pa lahko z drugimi strupenimi gobami zamenja in iz tega lahko velika nesreča nastane, zategadelj hočemo tukaj o ti vrsti gob bolj natanko govoriti. Šampinjon je okrogel, zgoraj nekaj ploščnat, kocen je kratek pa debel, krajci klobukovi so h kocenu pritrjeni; ko iz zemlje pride, se ga pa odtrgajo, ko se goba dalje razvija in potem nekaj razčesani postanejo. Nekteri ostanki se tudi še kocena držijo. Klobukova površina ni nikdar popolnoma gladka, barve je bele, proti sredi več manj umazane, včasih sive, včasih rudečkasto-sive. Prevlčena je z kožico, ki se proti sredi lahko olupiti da. Spodnji del

klobuka je z mnogimi tenkimi listki preprežen, ki so najprej, dokler je goba še mlada, beli, pozneje pa lepo rožnato-rudeči in slednjič popolnoma črni. Ko goba enkrat toto barvo dobi, je že prestara in se mora kakor strupena zavreči. Meso je gobasto, belo, neprozorno in na zraku nikdar plavo ne postane pa tudi zeleno ne, če se riba. Sok je čist ko voda in nikdar ni mlečen. Kakor skušnja uči so vse gobe, ki na zraku svojo barvo v sivo ali zeleno spremené, ki imajo mlečnat sok in neka-košen neprijeten, strupen duh, za človeka strupene in smrtne. Če se na strupene gobe močen jesih vlije, postanejo brž črne, kar se z pravim šampinjonom nikdar ne zgodi. Šampinjon se nahaja divje po pašnikih in drugih tratah, najbolj ga pa umetno na gredah prirejajo in to poleti na prostem, pozimi pa v toplih vrtnih hišah ali pa v kletih. Za šampinjonovo gredo je suh kraj najbolj sposoben, ki mora pa poleti v senci biti. Za napravo take grede se jemlje najpoprej črvti konjski gnoj brž iz hleva, ki pa je najmanj že teden dni za nastelj služil, izločijo se iz njega kolikor najbolj mogoče vsi slamnati deli in natlači se ga na suhotnem kraju več črevljev visoko v podobi gnojne grede, se prav trdo stepta in o suhem vremenu z vodo poliva, da se začne ugrevati. O deževnem vremenu ga ni treba polivati, marveč je treba skrbeti, da na drugi strani premoker ne postane. Ko se je gnoj dosti ugreel in znotraj že prek in prek osivel, se ves kup premeče in predela, da pride zvnajni gnoj na sredo, se polije, če se je usušil, in slednjič se pusti, da vreje, dokler da gnoj rujav, vendar pa ne premoker ne presuh, postane, ampak tako, da se sprejema med seboj in je jedrat. Z tako pripravljenim gnojem se potem greda za šampinjone tako-le naredi: Za podlago se ji dene plast gnoja za dva črevlja široka, ki se trdno stepta. Na to pride druga, tretja in četrta plast, katerih vsaka se posebej stepta toda tako, da navzgor vedno bolj cela greda ozka prihaja in dobiva nekakošno obokano podobo nad dva črevlja visoko. Zdaj se greda pusti, da se nekaj dni ugreva, kar se o suhotnem vremenu z polivanjem pospešuje. Ko greda ni več prevročá, se vzame šampinjonova belina ali zalega ali seme iz starih šampinjonovih gred, t. j. namreč prst skoz in skoz z nekako belo nitkasto snovijo preprežena in prevlečena. Ta prst se razdrobi v drobne kosce po 3—4 palce velike in posadi se ob gredinih roboh 4 palce od površine in po 12 palcev vsak-sebi. Tako se nasade nekatere vrste po 6 palcev druga od druge. Vse to se potem z slamnatim gnojem pokrije po 3—4 palce na debelo. Gnojna odeja se mora pa po 3—4 dneh zopet proč vzeti in greda z šeško ali široko leseno lopato, z kakoršno se navadno gnoj na vozu zbija, polagoma zbije in potlači, da se zalega ali seme z gnojem sprime. Na to se zopet z slamnatim gnojem greda pokrije. Črez teden dni se odeja slamnatega gnoja zopet proč vzame in pogleda ali se je seme že